

El temps que corre

Vilaragut a Rodes

Joan F. Mira

Passejar amb calma per la ciutat de Rodes, malgrat la calor del juny, és una experiència difícilment comparable. Açò és la Grècia antiga, amb la història del colós sota les cames del qual entraven els vaixells al port, amb la petita Venus deliciosa, ajupida, d'esquena de marbre indescriptiblement perfecta. Açò és també l'orient dels turcs, que van dominar l'illa quatre segles, i és una mica Itàlia, la Itàlia de Mussolini, que la va administrar des de la primeria del segle XX fins als anys quaranta. Però sobretot Rodes és, per a mi, un tros remot de l'Europa gòtica, que és la nostra. Hi ha esglésies del segle XIV que es podrien trobar a Morella, hi ha palaus gloriosos amb patis i escales que recorden els d'Avinyó o de Mallorca, hi ha un carrer de Cavallers de casals impecables de pedra que podria trobar-se a Provença o a Gènova. Hi ha, a les muralles, torres que podríem posar a València, al costat de les de Quart o les dels Serrans. El visitant pot escapar-se fàcilment dels carrers de botigues per a turistes, i passar les hores per carrerons d'un *barri gòtic* molt més real que el de Barcelona. Pot sobretot recordar els cavallers de Sant Joan de l'Hospital, que van regir la ciutat i l'illa com un petit estat, des de principi del segle XIV fins que caigué en mans turques el 1522. En aquesta petita Europa gòtica a la Mediterrània oriental, els hospitalers es dividien en set *llengües* o *nacions* –França, Provença, Alvània, Aragó, Castella, Itàlia i Anglaterra–, cadascuna amb el seu *hostal* o *alberg*. Parlaven sobretot francès, escrivien en llatí i feien vots de castedat i de pobresa. Si els complien o no, ja és una altra qüestió, vist el confort de les *cel·les* que ocupaven, amb llar de foc individual i tot. En un hotel modern, serien cambres de luxe. I el palau del gran mestre de l'orde és tan gran, tan robust, tan esplèndid, com segurament no en tenia llavors cap monarca d'Europa. És clar que l'orde de l'Hospital, pels anys que s'instal·lava a Rodes, va heretar gran part dels béns dels templers dissolts i perseguits, i això dóna encara un punt més de fascinació a la història, per als amants d'enigmes de best-seller de moda. En qualsevol cas, a més de la seua funció hospitalària, els cavallers de Rodes devien ser uns guerrers formidables. Enfrontar-se més d'un segle al poder expansiu de l'imperi turc no és pas poca cosa. I el 1522, quan arribà l'hora final, 650 cavallers i uns centenars d'auxiliars van resistir sis mesos el setge dels 100.000 turcs de Solimà el Magnífic. Els pocs supervivents es refugiaren a Malta.

Si el visitant curiós s'atura una mica en allò que ara se'n diu *hostal* o *alberg* de la *llengua* d'Aragó (o d'Espanya, perquè arribà a incloure també Portugal i Castella), trobarà referències al cavaller Antoni de Fluvià, gran guerrer amb escut, gran mestre de l'orde entre el 1421 i el 1437, gran impulsor de la construcció del palau fortalesa. I a l'hospital-museu, el viatger evocador potser hi trobarà també escrit en pedra el nom d'un cavaller Vilaragut, d'aquella família insigne valenciana, parti-

dària de Jaume d'Urgell i enemiga dels Centelles en temps de bàndols feroços. Aquest Jaume de Vilaragut degué ser un guerrer vocacional, corsari o capità de vaixell, i va lluitar contra els genovesos que ajudaven els turcs en un setge anterior contra Rodes, el 1444. Els genovesos, ja se sap, eren capaços d'aliar-se amb l'infidel, o amb les forces de l'infern, si amb això podien perjudicar els catalans. El cas és que aquest Vilaragut de Rodes va ser fet presoner pel Gran Caramany, s'escapà d'Alexandria amb mercaders catalans i encara tornà a Rodes, amb el sogre capità de galeres. Quina família. Devers 1447 degué tornar finalment a València, on explicà totes aquestes aventures al seu amic Joanot Martorell, que les va incloure, adobades amb una mica de fantasia, en el *Tirant lo Blanc*. I amb això, estimats lectors, supose que ja en teniu prou per a animar-vos a fer ben aviat una visita a Rodes. Us hi trobareu com a casa.

“Aquest Vilaragut de Rodes va ser fet presoner pel Gran Caramany, s'escapà d'Alexandria amb mercaders catalans i encara tornà a Rodes, amb el sogre capità de galeres. Quina família. Devers 1447 degué tornar finalment a València, on explicà totes aquestes aventures al seu amic Joanot Martorell, que les va incloure, adobades amb una mica de fantasia, en el ‘Tirant lo Blanc’”